

Justitsministeriet
Politi- og Strafferetsafdelingen
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

RIGSADVOKATEN
FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON: 7268 9000
FAX: 7268 9004
E-MAIL: RIGSADVOKATEN@ANKL.DK
www.anklagemyndigheden.dk

DATO 6. maj 2025

JOURNAL NR.
RA-2024-3200506-15

SAGSBEHANDLER: SDA/

Evaluering af ordningen om videoafhøring af forurettede i voldtægtssager

Justitsministeriet har ved e-mail af 2. juli 2024 anmodet Rigsadvokaten og Rigspolitiet om at igangsætte en evaluering af ordningen om videoafhøring af forurettede i voldtægtssager. Justitsministeriet har anmodet om, at evalueringen omfatter de praktiske erfaringer med ordningen, og at den foretages under inddragelse af Advokatsamfundet.

1. Baggrund

Siden den 1. januar 2022 har det været muligt for politiet at tilbyde personer, der anmelder at have været udsat for voldtægt, at politiets afhøring af pågældende optages på video med henblik på anvendelse af optagelsen som bevis under hovedforhandlingen i retten. Efter de tidligere regler kunne der som udgangspunkt kun ske videoafhøring i sager om voldtægt, hvis forurettede var under 15 år.

Indførelsen af muligheden for videoafhøring af forurettede på 15 år eller derover i voldtægtssager var en del af flerårsaftalen om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023. Initiativet tog afsæt i en anbefaling fra et ekspertpanel, der i 2018 og 2019 var nedsat for blandt andet at se nærmere på voldtægtsofres vej gennem retssystemet og forebyggelse af voldtægter. Ekspertpanelet pegede blandt andet på, at den første afhøring af forurettede og tilstrækkelig dokumentation heraf har en vigtig betydning for sagens efterfølgende behandling og vurdering. Samtidig havde psykologer og flere ofre for voldtægt i offentligheden peget på, at gentagne

afhøringer, herunder navnlig vedrørende de seksuelle handlinger i voldtægten, virkede traumatiserende.

Justitsministeriet blev efterfølgende bekendt med, at ordningen om videoafhøring af forurettede i voldtægtssager kun blev anvendt i begrænset omfang i praksis. Dette skyldtes bl.a., at nogle bistandsadvokater frarådede forurettede at blive videoafhørt. Problemstillingen blev bl.a. rejst i forbindelse med et spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg.

På den baggrund drøftede Justitsministeriet bistandsadvokaternes bekymringer på et møde med repræsentanter fra Advokatsamfundet, Rigsadvokaten og Rigspolitiet. Til brug for mødet havde Rigsadvokaten og Rigspolitiet foretaget en høring af landets politikredse om deres foreløbige erfaringer med ordningen.

På baggrund af oplysningerne fra politikredsene vurderede Justitsministeriet, at der ikke var grundlag for at justere på ordningen, da erfaringsgrundlaget på daværende tidspunkt var for sparsomt. Justitsministeriet oversendte i forlængelse heraf i marts 2023 en notits til Folketingets Retsudvalg om de foreløbige erfaringer med videoafhøring af forurettede i voldtægtssager. Justitsministeriet oplyste samtidig Folketingets Retsudvalg, forligskredsen bag flerårsaftalen om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023 samt Advokatsamfundet om, at ministeriet ville igangsætte en evaluering af ordningen ved udgangen af 2023, når ordningen havde været i kraft i 2 år.

2. Lovgrundlag

Det følger af retsplejelovens § 745 e, stk. 1 nr. 5, at politiets afhøring af en person kan optages på video med henblik på anvendelse af optagelsen som bevis under hovedforhandlingen efter § 872 (videoafhøring), når personen er 15 år eller derover, og efterforskningen vedrører en overtrædelse af [straffelovens § 216](#) eller [§ 225](#), jf. [§ 216](#), eller en overtrædelse af §§ 118 c-118 e eller 118 g, § 118 j, jf. §§ 118 c-118 e eller 118 g, eller § 118 l, som indebærer en handling, der er omfattet af § 216 eller § 225, jf. § 216, hvor personen er forurettet.

Bestemmelsen blev indsat ved lov nr. 2601 af 28. december 2021 og trådte i kraft den 1. januar 2022.

Bestemmelsen indebærer, at når politiet modtager en anmeldelse fra en person, der angiver at have været udsat for en voldtægt, så skal politiet tilbyde den pågældende en videoafhøring.

Der er tale om et tilbud til forurettede, og vedkommende har således mulighed for at fravælge videoafhøring og i stedet afgive forklaring til politiet uden brug af video. Et fravalg af videoafhøring vil samtidig betyde, at forurettede ved en eventuelt senere hovedforhandling af straffesagen i retten vil skulle afgive fuld forklaring.

Hvis forurettede vælger at lade sig videoafhøre, kan videoafhøringen forevises under sagens behandling i retten som en del af bevisførelsen, jf. retsplejelovens § 872. Forurettede har pligt til at møde som vidne i retten og svare på, om vedkommende kan vedstå sig sin videooptagne forklaring og svare på supplerende spørgsmål. Forurettede vil således ikke være fritaget fra at afgive forklaring efter retsplejelovens § 172 a.

De supplerende spørgsmål bør ikke have karakter af en genafhøring af forurettede, da dette vil omgå hensynene bag videoafhøringsordningen, som er at undgå retraumatisering af forurettede ved gentagne detaljerede forklaringer om de seksuelle handlinger i voldtægten.

Efter omstændighederne vil den forurettede kunne være omfattet af reglerne om vidnefritagelse i retsplejelovens § 171. Der vil således kunne opstå situationer, hvor en forurettet efter at have fået sin forklaring videooptaget alligevel ikke ønsker den afspillet i retten og heller ikke selv ønsker at afgive forklaring for retten med henvisning til retsplejelovens § 171, stk. 1 og 2. Bestemmelsen i retsplejelovens § 745 e, stk. 5, ændrer ikke på anvendelsesområdet for reglerne om vidnefritagelse. I de tilfælde, hvor forurettede har ret til at blive fritaget fra at vidne, kan den optagne forklaring således ikke afspilles uden den forurettedes samtykke. I de tilfælde, hvor retten efter retsplejelovens § 171, stk. 3, pålægger forurettede at afgive forklaring, vil videoafhøringen derimod skulle afspilles.

I sager om overtrædelse af straffelovens § 216, og § 225, jf. § 216, skal der ske beskikkelse af en bistandsadvokat for den forurettede, medmindre den pågældende eller dennes værge efter at være vejledt om retten til beskikkelse af advokat frabeder sig det, jf. retsplejelovens § 741 a, stk. 2, 1. og 3. pkt.

Der skal inden videoafhøringen beskikkes en forsvarer for den, der er mistænkt eller senere måtte blive mistænkt i sagen, hvis videoafhøringen formodes at skulle anvendes som bevis under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 731 a. Forsvarerbeskikkelse er således obligatorisk i alle sager, hvor der skal foretages videoafhøring af forurettede i en sag om straffelovens § 216 eller § 225, jf. § 216. Dette gælder også, hvis den mistænkte ikke selv har valgt en forsvarer, hvis den valgte forsvarer udebliver, eller hvis ingen endnu er mistænkt i sagen.

Videoafhøring af den forurettede skal gennemføres hurtigst muligt og som udgangspunkt inden for 4 uger. Det kan i nogle tilfælde af hensyn til efterforskningen og sagens oplysning være

hensigtsmæssigt, at videoafhøringen først gennemføres, når der i den indledende efterforskning er skabt større klarhed over hændelsesforløbet. Det vil dog på samme måde som efter videoafhøringsordningen for navnlig børn og unge være et krav, at hensynet til at beskytte den forurettede ikke taler imod, at videoafhøring først foretages på et senere tidspunkt.

Formålet med at afhøre den forurettede på et tidligt tidspunkt er at sikre den forurettedes erindring om forholdet og at skåne den forurettede for at blive afhørt på et tidspunkt, hvor en eventuel behandling af den forurettede er i gang. Herudover kan en afhøring inden for kort tid efter anmeldelsen være med til at mindske den pågældendes frygt for at glemme væsentlige detaljer.

Politiets videoafhøring af den forurettede gennemføres i et særligt indrettet lokale og skal i videst muligt omfang foretages af særligt uddannede afhørere. I afhøringslokalet skal der som udgangspunkt alene være den forurettede og afhøreren til stede. Forsvarsadvokaten, bistandsadvokaten og de øvrige personer, der overværer afhøringen, vil skulle befinde sig i et andet lokale (monitorrytmet) og stille spørgsmål efter behov. Anklageren kan også overvære afhøringen i monitorrytmet og stille spørgsmål efter behov.

Den mistænkte har ikke adgang til at overvære videoafhøringen, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 1. pkt. Den mistænkte skal dog snarest muligt have adgang til sammen med sin forsvarsadvokat at gennemse videooptagelsen hos politiet, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 2. pkt.

3. Politiets og anklagemyndighedens erfaringer med anvendelsen af retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 5

Rigsadvokaten og Rigspolitiet har til brug for evalueringen af ordningen om videoafhøring af forurettede i voldtægtssager anmodet politikredsene og statsadvokaterne om en udtalelse.

Embederne er blevet bedt om at oplyse, i hvor mange sager det skønnes, at der er foretaget videoafhøring i medfør af retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 5, siden ordningens ikrafttrædelse.

Politikredsene og statsadvokaterne er endvidere blevet bedt om at redegøre for deres erfaringer med videoafhøringerne, herunder fordele, udfordringer og uhensigtsmæssigheder samt deres erfaringer med afspilning af videoafhøringerne i retten, herunder særligt i forhold til supplerende spørgsmål og muligheden for, at tiltalte forlader retslokalet, imens afhøringen afspilles, og forurettede afgiver forklaring. Rigsadvokaten og Rigspolitiet har desuden anmodet politikredsene og statsadvokaterne om at foretage en vurdering af, om ordningen fungerer efter hensigten, særligt i forhold til beskyttelseshensynet.

Endelig er politikredsene og statsadvokaterne blevet bedt om at oplyse, om det fortsat er en udfordring, at ordningen anvendes i begrænset omfang i praksis, bl.a. fordi nogle bistandsadvokater fraråder forurettede at blive videoafhørt.

På baggrund af politikredsenes og statsadvokaternes høringssvar kan Rigsadvokaten og Rigspolitiet oplyse følgende:

3.1. Omfanget af videoafhøringer

Det er ikke muligt ved elektronisk udtræk fra politiets sagsbehandlingssystem (POLSAS) at tilvejebringe oplysninger om anvendelsen af retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 5. Politikredsene og statsadvokaternes oplysninger bygger således på embedernes umiddelbare kendskab til sager, hvor der er foretaget videoafhøring i medfør af bestemmelsen samt i visse tilfælde lokale, manuelle opgørelser/lister.

Det fremgår af høringssvarene, at alle politikredse har foretaget videoafhøring af forurettede i voldtægtssager med undtagelse af én kreds. Den pågældende kreds er af den opfattelse, at årsagen til, at der ikke er foretaget videoafhøringer, er, at bistandsadvokaterne systematisk fraråder forurettede at blive videoafhørt. På landsplan er der samlet set foretaget ca. 370 videoafhøringer siden ordningens ikrafttrædelse. Det fremgår endvidere, at der er begrænsede erfaringer med afspilning af videoafhøringerne i retten.

3.2. Videoafhøringen hos politiet under efterforskningen

Det fremgår af politikredsenes høringssvar, at en række kredse har oplyst, at muligheden for videoafhøring af forurettede i voldtægtssager sikrer, at afhøringen af den forurettede kan ske i trygge og rolige rammer i de dertil særligt indrettede afhøringslokaler, ligesom afhøringen foretages af særligt uddannede politifolk. Politikredsene bemærker i den forbindelse, at det fungerer godt, at det alene er den forurettede og videoafhøreren, der er til stede i afhøringslokalet. Disse omstændigheder skaber større tryk for den forurettede.

Politikredsene har endvidere oplyst, at det tidlige tidspunkt for videoafhøringen sikrer, at forholdet er i frisk erindring, og at forurettede i højere grad kan huske og forklare om detaljer. Dertil kommer, at der ikke senere kan rejses tvivl om afhøringens form, politiets spørgsmål eller indholdet af den afgivne forklaring. Kvaliteten af afhøringen får således et løft. Enkelte politikredse oplyser desuden, at der, hvis afhøringen er foretaget som en videoafhøring, sjældent er behov for genafhøringer.

Flere politikredse har i forlængelse heraf bemærket, at det til brug for anklagemyndighedens vurdering af, hvorvidt der skal rejses tiltale i en voldtægtssag, er meget relevant at kunne

gennemse videoafhøringen af den forurettede. Videoafhøringen indgår således i en helhedsvurdering, hvor forurettedes forklaring og troværdighed afvejes.

En række politikredse har samtidig fremhævet, at ordningen kræver et større forbrug af ressourcer. Planlægningen af videoafhøringen er således krævende, idet bl.a. tidspunktet for afhøringen både skal samstemmes med bistandsadvokaten, forsvarsadvokaten og den forurettede. Dette kan føre til udsættelse af andre indledende efterforskningsskridt, herunder ransagning, beslaglæggelse eller afhøring af en eventuelt mistænkt. Planlægningen kan også føre til, at videoafhøringen af forurettede først gennemføres senere i efterforskningen, hvilket kan påvirke afhøringens kvalitet samt efterforskningsmulighederne.

Flere politikredse fremhæver desuden, at det under selve videoafhøringen kan være særdeles vanskeligt at holde øvrige forhold ude af forklaringen, når sagen også angår andre forhold som eksempelvis psykisk vold, stalking eller vold, der ikke er omfattet af muligheden for videoafhøring efter retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 5. Dette kan både være et problem i forhold til kronologien og umiddelbarheden i videoafhøringen, samt i forhold til afspilning af videoafhøringen i retten.

Endelig fremhæver politikredsene, at mange forurettede ikke ønsker en videoafhøring, hvilket bl.a. kan skyldes, at forurettede stadig skal møde i retten og besvare supplerende spørgsmål, at det kan være retraumatiserende at gense videoafhøringen under hovedforhandlingen, og at sigtede har ret til at gennemse videoafhøringen. Hovedparten af politikredsene har i den forbindelse peget på, at bistandsadvokaterne ofte fraråder forurettede at lade sig videoafhøre.

Der peges endvidere på, at det kan være en ulempe, at sigtede har mulighed for at gennemse videoafhøringen forud for sin egen afhøring og dermed har mulighed for at tilpasse sin forklaring.

I forlængelse heraf har enkelte politikredse oplyst, at det er politikredsenes opfattelse, at ikke alle bistandsadvokater er klædt på til at give forurettede en fyldestgørende vejledning om ordningen med videoafhøring, hvilket skaber usikkerhed for den forurettede, herunder i forhold til pågældendes rolle under hovedforhandlingen.

3.3. Anvendelsen af videoafhøringen under hovedforhandlingen i retten

Politikredsene oplyser alle, at de har begrænsede erfaringer med anvendelsen af videoafhøringer i retten.

Nogle politikredse vurderer, at det i visse tilfælde fungerer godt med anvendelsen af videoafhøringen under hovedforhandlingen, og at det er lettere for forurettede at afgive en supplerende forklaring end at blive afhørt på almindelig vis.

En række politikredse peger samtidig på, at den forurettede oplever afspilningen af videoafhøringen i retten som ubehagelig og retraumatiserende, særligt i tilfælde hvor den pågældende har været meget følelsesmæssigt påvirket i forbindelse med videoafhøringen.

Hertil kommer, at afhøringen af den forurettede under hovedforhandlingen ikke altid begrænses til supplerende spørgsmål, og at forurettede således ikke på forhånd kan være sikker på en skånsom proces, hvilket skaber utryghed hos den forurettede. Politikredsene peger i den forbindelse bl.a. på, at flere forsvarere har svært ved at holde sig til at stille supplerende spørgsmål eller venter med at stille spørgsmål til hovedforhandlingen. Det er endvidere en udfordring, at det hovedsageligt er forsvareren, der stiller spørgsmål i retten, da anklagemyndighedens spørgsmål bør være afklaret under videoafhøringen, hvilket indebærer, at retten alene får det umiddelbare indtryk af forurettede i forbindelse med forsvarerens afhøring.

Enkelte politikredse peger desuden på, at en videoafhøring kan gøre det vanskeligt at få en direkte og umiddelbar forklaring fra forurettede i tilfælde, hvor sagen udvikler sig, f.eks. fordi tiltalte ændrer forklaring i forbindelse med hovedforhandlingen, ligesom forurettede kan opleve at blive bundet af udtalelser i forbindelse med videoafhøringen, uanset at sandhedspligten først indtræder i retten.

Flere politikredse oplyser herudover, at det er en stor udfordring, at afhøringen i retten kan blive uforholdsmæssigt lang på grund af, at videoafhøringen skal afspilles i sin helhed, hvilket kan gøre den forurettedes tilstedeværelse i retten længere end ved en almindelig afhøring i retten. Dette forekommer særligt i sager med flere videoafhøringer af samme forurettede, hvor forurettede nogle gange skal sidde i retten i flere timer.

Der forekommer dog også sager, hvor anvendelsen af videoafhøringen kan forkorte afhøringen af forurettede i retten, idet der alene stilles supplerende spørgsmål.

Statsadvokaten i Viborg har oplyst, at afhøringerne med afspilning af video under hovedforhandlingen i landsretten tager længere tid end alene en supplerende forklaring i forhold til den afgivne forklaring i byretten. På den anden side er det oplevelsen, at videoafhøringerne for landsretten kun har givet anledning til ganske få supplerende spørgsmål.

For så vidt angår muligheden for at få tiltalte ført ud af retslokalet i medfør af retsplejelovens § 856, stk. 1., har hovedparten af politikredse oplyst, at de ikke oplever problemer herved, idet den tiltalte som oftest ikke protesterer herimod. Hertil kommer, at den forurettedes bistandsadvokat ofte har anmodet herom forud for retsmødet, hvorfor spørgsmålet er afklaret på forhånd.

I den forbindelse har statsadvokaterne peget på, at det er en udfordring, at det ikke er alle lytterum i retterne, der er udstyret med både lyd og billede, således at videoafhøringen også kan afspilles i lytterummet.

4. Øvrige aktørers erfaringer med anvendelse af retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 5

Advokatsamfundet har til brug for nærværende evaluering foretaget en høring af Advokatrådets Strafferetsudvalg, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Danske Advokater og Bistandsadvokaternes Landsforening om deres erfaringer med videoafhøring af forurettede i voldtægtssager, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 5.

Justitsministeriet har endvidere anmodet af Domstolsstyrelsen om en udtalelse.

4.1. Advokatrådets Strafferetsudvalg

Det er Strafferetsudvalgets oplevelse, at etableringen af ordningen med videoafhøring af forurettede i voldtægtssager ikke medfører, at afhøringen i retten bliver mindre belastende for den forurettede, samt at de supplerende spørgsmål fra forsvarerne kan blive omfattende.

Flertallet af Strafferetsudvalgets medlemmer oplever, at klienterne takker nej til videoafhøring, og at ordningen sjældent benyttes.

Enkelte af Strafferetsudvalgets medlemmer bemærker, at de fraråder deres klienter at gøre brug af ordningen. Andre af udvalgets medlemmer har oplyst, at de hverken anbefaler eller fraråder ordningen, men at de er meget tydelige over for deres klienter i forhold til, hvilke konsekvenser der er forbundet med en videoafhøring, herunder at der i sagens akter vil ligge en videooptagelse, som en gerningsmand kan se. Det er erfaringen, at de fleste ikke bryder sig om, at gerningsmanden har mulighed for dette.

De udvalgsmedlemmer, der har erfaring med, at deres klienter har ønsket at blive videoafhørt og således har deltaget i videoafhøringer, oplyser, at det for den forurettede navnlig har handlet om, at de har været bange for ikke at kunne huske detaljer, hvis ikke forklaring gives hurtigt, samt at videoafhøringen har givet den forurettede en form for kontrol.

Endelig peger Strafferetsudvalget på, at videoafhøring opleves som meget ressourcetungt, ligesom udvalget finder, at ordningen, hvor en anmelder på et meget tidligt tidspunkt og forud for rettens stillingtagen defineres som "forurettet" med de rettigheder, der dertil følger, kan bevirke, at dommere og domsmænd er forudindtagede.

4.2. Danske Advokater

Danske Advokater har oplyst, at der til brug for evalueringen er foretaget en høring af fagudvalgene for strafferet og straffeprocessen. Fagudvalgsmedlemmerne har i den forbindelse oplyst, at de har begrænsede erfaringer med ordningen.

Samlet set er det imidlertid opfattelsen, at muligheden for videoafhøring er en klar forbedring af retstilstanden for den forurettede, og at videoafhøringerne fungerer godt.

Der peges i den forbindelse på, at metoden sikrer bedre forklaringer på et tidligere stadie af sagens efterforskning. Hertil kommer, at det forhold, at videoafhøringen gennemføres i andre omgivelser, betyder, at afhøringen bliver mere fri og knap så formel, hvilket sikrer, at der kommer flere detaljer frem end ved de mere traditionelle afhøringer.

Danske Advokater oplyser endvidere, at det er en fordel, at videoafhøringen overværes af forsvareren, der således med det samme kan få stillet eventuelle uddybende og kritiske spørgsmål på et tidspunkt, hvor det må antages, at forurettede har sagen i friskere erindring. Danske Advokater bemærker imidlertid, at ulempen kan være, at den sigtede/tiltalte ikke har valgt sin egen forsvarer på afhørings tidspunktet, og at det derfor kan ske, at den sigtede/tiltalte og den valgte forsvarer kan have en anden tilgang til sagen end den i første omgang beskikkede forsvarer. Der kan dog rettes op på dette under hovedforhandlingen, hvor der kan stilles uddybende spørgsmål.

Danske Advokater peger desuden på, at det er en stor fordel for den forurettede, at pågældende under hovedforhandlingen ikke skal afgive en fuldstændig forklaring, men alene skal besvare supplerende spørgsmål efter gennemsyn af videoafhøringen. Den forurettede oplever dette som langt mindre belastende end de forurettede, som i retten har siddet i flere timer og afgivet forklaring om intime og belastende forhold. Det er Danske Advokaters opfattelse, at både byretterne og landsretterne i praksis er rimelig skarpe overfor såvel anklager som forsvarer i relation til, at der alene kan stilles supplerende spørgsmål.

Danske Advokater peger herudover på, at en udfordring ved ordningen er, at en videoafhøring undertiden kan fremstå lidt "rodet" for retten, særligt i meget omfattende sager, hvor politiet ikke forud for videoafhøringen har et klart billede af omfanget af overgreb, både for så vidt angår antal, og hvad overgrebene omfatter.

Endelig bemærker Danske Advokater, at det med fordel kan overvejes, om der i retterne skal sættes skærme ind i lytterum, så tiltalte i lytterummet har mulighed for at se og høre video.

4.3. Bistandsadvokaternes Landsforening

Bistandsadvokaternes Landsforening anfører, at erfaringsgrundlaget for at kunne evaluere ordningen kunne have været større. Landsforeningen henviser i den forbindelse til, at ganske mange bistandsadvokater fraråder deres klienter at blive afhørt til video på grund af bistandsadvokaternes holdning til ordningen. I andre sager har de forurettede fravalgt at blive videoafhørt efter at have fået forklaret, at den mistænkte/sigtede har ret til at se videoen, før de selv afgiver forklaring, eller når de har fået oplyst, at de skal møde i retten og overvære videoen under retssagen.

Det kan forværres i tilfælde, hvor forurettede kender tiltalte, og hvor det derfor kan blive et problem, at tiltalte får adgang til afhøringen.

Bistandsadvokaternes Landsforening oplever, at der er flere praktiske og ressourcemæssige udfordringer forbundet med ordningen. Det kan det være tidskrævende at etablere det nødvendige tekniske udstyr til videooptagelsen, hvilket der ikke altid tages tilstrækkelig højde for i politiets planlægning. Hertil kommer, at det er nødvendigt, at flere aktører inddrages i afhøringen, hvilket medfører yderligere tids- og ressourcforbrug. Dette betyder, at videoafhøringen af forurettede ofte skal planlægges i forvejen, fremfor at politiet kan foretage afhøringen med det samme.

Bistandsadvokaternes Landsforening peger endvidere på, at forsvarerskifte kan indebære, at der skal foretages yderligere afhøringer og/eller en længerevarende supplerende forklaring i retten. Hertil kommer, at videoafhøringen finder sted så tidligt i forløbet, at der kan opstå væsentlige ændringer og/eller udvikling i sagen, inden hovedforhandlingen i retten.

For så vidt angår afspilning af videoafhøringen i retten anfører Bistandsadvokaternes Landsforening, at det kan være retraumatiserende for den forurettede at skulle gense sin egen afhøring i retten, især hvis tiltalte er til stede i retslokalet. Den videooptagne afhøring kan for den forurettede føles særligt intim og personlig sammenlignet med den skriftligt dokumenterede afhøring. Dertil kan det opleves som en yderligere belastning at vide, at den tiltalte har haft adgang til videooptagelsen. Når der samtidig er lange ventetider i retssystemet, kan den forurettede blive yderligere retraumatiseret ved at se en videoafhøring, der er optaget langt tid tidligere. Hertil kommer, at forurettedes erindring om det passerede på visse punkter kan have rykket sig. Når forurettede ser videoen, kan pågældende blive i tvivl om sit eget virkelighedsbillede og føle sig utroværdig.

Bistandsadvokaternes Landsforening anfører endvidere, at den forurettede stadig skal afgive forklaring i retten, selvom pågældende allerede har afgivet en videoafhøring, hvilket ofte tager længere tid som følge af, at videoafhøringen skal afspilles.

Herudover anføres det, at det kan være en udfordring, at forurettedes troværdighed kan blive påvirket af en negativ bias hos dem, der ser videoafhøringen. Dette kan gøre sig gældende både i retten og under efterforskningen. Hvis forurettede eksempelvis fremstår som snakkesalig eller energisk på video, kan det give et fejlagtigt indtryk af, at forurettede ikke blev påvirket af den traumatiske oplevelse, selvom det ikke nødvendigvis er tilfældet. Bistandsadvokaternes Landsforening peger på, at det derfor er vigtigt, at der tages hensyn til, hvordan forurettede reagerer i den givne situation, og at dette ikke misforstås som tegn på mangel på alvor.

Det understreges i den forbindelse, at det er essentielt, at forurettede får en grundig og ensartet vejledning om, hvordan videoafhøringen vil forløbe, så pågældende er forberedt på processen, og at vejledningen omfatter klare retningslinjer for bistandsadvokatens deltagelse og politiets vejledningspligt.

Bistandsadvokaternes Landsforening finder, at ordningen særligt er hensigtsmæssig i to typer af sager.

Det gælder for det første i sager af længere varighed, hvor gerningspersonen er ukendt eller rejst ud af landet, hvorfor der kan gå mange år, før sagen kommer for retten. Her vil det i en efterfølgende retssag være nyttigt med forurettede videooptagne forklaring. Såfremt forurettede tilmed er ganske ung, er det endnu mere relevant at have pågældendes fremtoning på video. For den forurettede er det en fordel, at afhøringen dokumenteres tidligt, mens forholdet stadig er tæt på i forurettedes bevidsthed og hukommelse.

For det andet i sager, hvor der er behov for at vurdere forurettedes troværdighed. Det vil eksempelvis være i de mange situationer, hvor der er tale om "påstand mod påstand" ("ord mod ord"), og anklagemyndigheden skal afgøre, om der er belæg for at rejse tiltale i sagen. I sådanne sager kan det være nyttigt, at anklagemyndigheden har videoen som en del af sit beslutningsgrundlag.

Bistandsadvokaternes Landsforening bakker op om fortsat brug af ordningen, men finder, at videoafhøring af forurettede i voldtægtssager bør anvendes mere nuanceret. Der bør i højere grad tages stilling til, om videoafhøring er relevant i den konkrete sag, eller om det kan have en negativ effekt for den forurettede.

Det bør ligeledes sikres, at forurettede får en ensartet og præcis vejledning om konsekvenserne af en videoafhøring, således at ordningen anvendes på en måde, der er både effektiv og skånsom.

4.4. Landsforeningen af Forsvarsadvokater

Landsforeningen af Forsvarsadvokater har oplyst, at det er bestyrelsens erfaring, at ordningen ikke bruges i praksis.

4.5. Domstolsstyrelsen

Domstolsstyrelsen har til brug for evalueringen indhentet bidrag fra by- og landsretterne.

Domstolsstyrelsen har i den forbindelse oplyst, at flere byretter og landsretterne har oplyst, at erfaringerne med anvendelsen af videoafhøring af forurettede i voldtægtssager er meget begrænsede.

Herudover har en byret oplyst at have haft to sager, hvor ordningen har fungeret efter hensigten. Omvendt har retten erfaret, at bistandsadvokater generelt fraråder forurettede at lade sig videoafhøre.

En anden byret har oplyst at have haft en enkelt sag med afspilning af videoafhøring af forurettede i retten. Der var efterfølgende mange supplerende spørgsmål til forurettede, hvilket bevirkede, at forurettede endte med at skulle afgive forklaring to gange, hvilket var en stor belastning for den pågældende.

Endnu en byret har oplyst, at de har haft en enkelt sag med videoafhøring af forurettede. Det var en udfordring at sikre, at der alene blev stillet supplerende spørgsmål og dermed ikke foretaget en ny afhøring. I tillæg hertil var det dommerens oplevelse, at det var mindre krævende for forurettede alene at skulle besvare supplerende spørgsmål frem for en sædvanlig afhøring, og at ordningen dermed fungerede efter hensigten. Dommeren havde ikke kendskab til, hvorvidt nogle bistandsadvokater fraråder forurettede at blive videoafhørt.

Endelig har en byret oplyst, at ordningen har været anvendt i fire sager. Der har både været situationer, hvor tiltalte har forladt retslokalet under videoafspilning, og også hvor dette ikke har været tilfældet. Overordnet set har det været opfattelsen, at ordningen har fungeret efter hensigten, herunder også med supplerende spørgsmål. Retten har ikke kendskab til, at bistandsadvokater fraråder ordningen. Retten har fremhævet som et opmærksomhedspunkt, at det forhold, at der berammes en videoafhøring, ikke bør føre til, at der ikke som hidtil indhentes en meget hurtig rapportforklaring af den forurettede for at sikre bevisets styrke.

5. Sammenfatning

Det er Rigsadvokatens og Rigspolitiets overordnede vurdering, at der i politikredsene generelt er stort fokus på muligheden for videoafhøring af forurettede i voldtægtssager.

På baggrund af høringssvarene kan Rigsadvokaten og Rigspolitiet konstatere, at der er opnået en vis erfaring med ordningen under sagens efterforskning og i forbindelse med tiltalerejsning, men at der er begrænsede erfaringer for så vidt angår afspilningen af den videooptagne forklaring i retten.

Rigsadvokaten og Rigspolitiet kan i den forbindelse konstatere, at mange forurettede ikke ønsker en videoafhøring, hvilket bl.a. kan skyldes, at forurettede stadig skal møde i retten og besvare supplerende spørgsmål, at det kan være retraumatiserende at gense videoafhøringen under hovedforhandlingen, og at sigtede har ret til at gennemse videoafhøringen. Hertil kommer, at bistandsadvokaterne ofte fraråder forurettede at lade sig videoafhøre.

I det tilfælde, hvor der er foretaget videoafhøring, noterer Rigsadvokaten og Rigspolitiet sig bl.a., at ordningen i overensstemmelse med formålet sikrer en mere tryk og rolig ramme for afhøringen hos politiet, og at det tidlige tidspunkt for videoafhøringen er en fordel, da forholdet er i frisk erindring, og forurettede således kan huske flere detaljer. Rigsadvokaten og Rigspolitiet noterer sig endvidere, at de hørte parter samtidig finder, at ordningen er forbundet med en række ulemper, herunder at ordningen er meget ressourcetung, fordi ordningen kræver, at der skal ske koordinering mellem flere parter, at tiltalte har mulighed for at gennemse videoafhøringen forud for sin egen afhøring og herved får mulighed for at afstemme sin forklaring, at det tidlige tidspunkt for afhøringen kan være en udfordring i forbindelse med forsvarerskifte, og at det under videoafhøringen kan være særdeles vanskeligt at holde øvrige forhold ude af forklaringen.

For så vidt angår afspilningen af den videooptagne forklaring i retten, kan Rigsadvokaten og Rigspolitiet konstatere, at der blandt de hørte parter er delte meninger om, hvorvidt ordningen fungerer efter hensigten.

Nogle parter vurderer, at det i visse tilfælde fungerer godt med anvendelsen af videoafhøringen under hovedforhandlingen, og at det er lettere og mere skånsomt for forurettede at afgive en supplerende forklaring end at blive afhørt på almindelig vis. Det drejer sig navnlig om situationer, hvor forurettede reelt alene har skulle svare på supplerende spørgsmål, og hvor tiltalte er blevet ført ud under forurettedes forklaring. Andre parter vurderer, at den forurettede oplever afspilningen af videoafhøringen i retten som ubehagelig og retraumatiserende, og at det er en udfordring, at flere forsvarere ikke holder sig til alene at stille supplerende spørgsmål eller venter med at stille spørgsmål til under hovedforhandlingen. Flere peger endvidere på, at det er en stor

belastning, at afhøringen i retten kan blive uforholdsmæssigt lang på grund af, at videoafhøringen skal afspilles i sin helhed.

Rigsadvokaten og Rigspolitiet har noteret sig, at der ikke umiddelbart opleves problemer med, at tiltalte bliver ført ud af retslokalet, idet den tiltalte som oftest ikke protesterer herimod. Hertil kommer, at den forurettedes bistandsadvokat ofte har anmodet herom forud for retsmødet, hvorfor spørgsmålet er afklaret på forhånd.

Rigsadvokaten og Rigspolitiet finder samlet set, at ordningen om videoafhøring af forurettede i voldtægtssager på flere områder synes at fungere efter hensigten, men evalueringen viser også, at der generelt er tilbageholdenhed med at anvende ordningen, fordi bl.a. flere bistandsadvokater har den opfattelse, at videoafhøring kan opleves som mere belastende for den forurettede.

På baggrund af ovenstående kan det overvejes, som anført af Bistandsadvokaternes Landsforening, at udarbejde en vejledning om ordningen med henblik på at sikre, at forurettede får en ensartet og præcis vejledning om, hvad en videoafhøring nærmere indebærer. Rigsadvokaten og Rigspolitiet finder endvidere, at erfaringsgrundlaget i retten bør udvides, før det kan vurderes, om der er behov for at justere anvendelsen af videoafhøringen i retten.